

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku M. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w P.
o wysokość kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 lipca 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy
kwoty 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2018 r., oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w P. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 9 grudnia 2016 r., mocą którego zmieniono decyzję organu rentowego z dnia 24 listopada 2015 r. i przyznano M. P. prawo do rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie ustalono, że pracodawca wystawił M. P. świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w dniu 13 października 2015 r., w którym wskazano, iż w okresie od dnia 1 lipca 1969 r. do dnia 31 grudnia 1999 r. w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on prace zaliczane do prac

wykonywanych w szczególnych warunkach na stanowisku technika specjalisty, starszego specjalisty naukowo-technicznego w Instytucie Chemii i Elektrochemii Technicznej – wymienionym w wykazie A dziale III - w hutnictwie i przemyśle metalowym, poz. 39. Chemiczny i elektrotechniczny odzysk metali, poz. 76. Prace na hartowniach i wytrawialniach, praca ocynkowaczy, kadmowaczy oraz galwanizerów – cynkiem, miedzią, chromem, kadmem, niklem, poz. 84. Obsługa, remont prostowników i aparatury rtęciowej, ich opróżnianie, oczyszczanie i napełnianie rtęcią oraz w dziale IV – w chemii, poz. 40. Prace magazynowe, załadunkowe, rozładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych – pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej rozporządzenie).

Odwołujący się osiągnął powszechny wiek emerytalny w dniu 2 listopada 2015 r., a w dniu 3 listopada 2015 r. złożył wniosek o przyznanie emerytury.

Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne dokonane w sprawie ustalenia faktyczne i rozważania prawne. Spór w sprawie sprowadzał się do oceny okresu zatrudnienia ubezpieczonego na Politechnice (...) w Zakładzie Chemii Ogólnej i w Zakładzie Chemii Stosowanej w Pracowni G. jako pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu odwoławczego, sposób traktowania wykazów prac w szczególnych warunkach nie ma (i nie może mieć) charakteru bezwzględnego. W sytuacji, w której stopień szkodliwości czy uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której praca jest wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została ona przyporządkowana do innego działu przemysłu.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości. W podstawach skargi kasacyjnej wskazano na naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz.

1924) w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270). Z racji na naruszenie powyższych przepisów, w ocenie skarżącego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, że zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Tego rodzaju wada nie występuje w przedmiotowej sprawie, skoro konstrukcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera się

na odmiennej ocenie zgromadzonego materiału dowodowego. Sąd drugiej instancji wyjaśnił przyczyny, dla których uznał pracę odwołującego się za pracę wymienioną w załączniku A, dział III, poz. 39, 76, 84 oraz w wykazie A, dział IV, poz. 40 rozporządzenia. Przedmiotowy wniosek został poprzedzony postępowaniem dowodowym, którego wyniki zostały poddane swobodnej ocenie dowodów. Ustalenie, że ubezpieczony spełnia wszelkie przesłanki do uzyskania prawa do rekompensaty, nie zostało podjęte w sposób oczywiście wadliwy, widoczny natychmiast. Za taki rezultat nie można uważać rozstrzygnięcia w opozycji do poglądu prezentowanego przez stronę w procesie, gdyż nie taki jest cel i funkcja tej przesłanki przedsądu. Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego.

Aby ustalić prawo do rekompensaty konieczne jest wykazanie, iż ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 r. posiada 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmiany stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Celem rekompensaty jest bowiem zapewnienie pracownikom uzyskania odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze jak również emerytury pomostowej.

Ma rację skarżący, że co do zasady, w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości i przypisanie ich do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki

nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi (branży) gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652; z dnia 3 czerwca 2008 r., I UK 381/07, LEX nr 494112; z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09, LEX nr 515698; z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652).

Biorąc jednak pod uwagę treść art. 32 ust. 2 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości psychofizycznej dla zdrowia ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, należy przede wszystkim stwierdzić, czy konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w różnym stopniu w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Jeżeli bowiem uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia konkretnej pracy wynika właśnie z jej branżowej specyfiki, to należy odmówić tego szczególnego waloru pracy wykonywanej w innym dziale gospodarki. Natomiast w sytuacji, gdy stopień szkodliwości lub uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest ona wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została przyporządkowana do innego działu przemysłu. Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałoby być uznane za naruszające zasadę równości w

zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę. Z ustanowionej na gruncie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady wynika bowiem nakaz jednakowego traktowania podmiotów znajdujących się w zbliżonej sytuacji oraz zakaz różnicowania w tym traktowaniu bez przyczyny znajdującej należyte uzasadnienie w przepisie rangi co najmniej ustawowej. Zasady sprawiedliwości wymagają przy tym, aby zróżnicowanie prawne podmiotów (ich kategorii) pozostawało w adekwatnej relacji do różnic w ich sytuacji faktycznej jako adresatów danych norm prawnych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15, LEX nr 2108499 oraz z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 51/16, LEX nr 2258032 i powołane tam orzecznictwo).

Podsumowując, może się zdarzyć (i taka sytuacja ma miejsce w rozpoznawanej sprawie), że konkretny zakład pracy wykonywał zadania całkowicie odpowiadające innemu działowi gospodarki, a co za tym idzie, szkodliwość prac wykonywanych w ramach realizacji tych zadań w pełni odpowiadała szkodliwości pracy przyporządkowanej do innej branży. Decydujące znaczenie w tym przypadku ma zaś to, czy pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był narażony na działanie tych samych szkodliwych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu gospodarki, w ramach którego takie same prace zaliczane są do prac w szczególnych warunkach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2018 r., I UK 168/17, LEX nr 2565795).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 108 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.